

Historien bakom offentlig konst i Sunnersta

Utkast, (21-09-28) baserat på Egnahemsföreningens styrelseprotokoll och minnesanteckningar från historiegruppen "Sunnersta i centrum" och andra möten i frågan. Margaretha Jägerstad

Det var på **hösten 2013** vid ett styrelsemöte (2013-08-27), som Arne Lagerholm, ordförande i Sunnersta Egnahemsförening föreslog att föreningen skulle verka för att köpa in ett konstverk av Leo Janis Brieditis (LBJ) för placering i Sunnersta centrum. Brieditis, som avlidit 2007 hade bott granne med Arne Lagerholm på Blåhakevägen 32 under många år. Nu skulle hans änka sälja huset och flytta till Stockholm. Alla i styrelsen ställde sig positiva till förslaget och Dag Holmberg fick i uppdrag att tala med landskapsarkitekten Åsa Blomberg hur vi kunde gå till väga för att söka bidrag från kommunen. Åsa Blomberg hade några år tidigare planlagt och genomfört upprustningen av växtligheten utmed Dag Hammarskjölds väg genom Sunnersta med lyckat resultat.

Margaretha Jägerstad, som var aktiv i historiegruppen Sunnersta i centrum fick i uppdrag att kontakta Lennart Pedersen, också aktiv i historiegruppen, för att höra hur vi bäst skulle kontakta UK i ärendet. Lennart Pedersen kände Lisen Hessner, som varit involverad i kommunens konstfrågor fram till sin pensionering. Lennart Pedersen bjöd in Lisen Hessner till Sunnersta för en diskussion tillsammans med Arne Lagerholm. Mötet ägde rum i slutet av november och minnesanteckningarna berättar:

Förslag att placera en skulptur av Leo Janis Brieditis i Sunnersta

Möte hemma hos Arne Lagerholm torsdagen den 28 november 2013

Närvarande: Lisen Hessner, UK, Lennart Pedersen, SPF, Arne Lagerholm och Margaretha Jägerstad, SPF:are och styrelseledamöter i Sunnersta Egnahemsförening

LJB (1922-2007) kom till Sverige under 2:a världskriget som flykting från Baltikum. Han tillhör pionjärerna inom modernismen, och är en av de tre största modernist-skulptörerna i Sverige. Övriga två är Staffan Östlund och Olle Hellström, vars verk finns representerade i Uppsala. LJB's verk är abstrakta, ofta fritt utformade i glänsande rostfritt stål och finns representerade på några platser i Sverige, även i Uppsala.

Lisen anser att tiden är mogen för ett konstverk av LJB i Gottsundaområdet, dit Sunnersta hör. Sunnersta har ingen skulptur idag och behöver en samlande symbol centralt placerad. Att LJB var bosatt i Sunnersta fram till sin död för några år sedan är en annan viktig omständighet, liksom att familjen på förfrågan har ställt sig positiv.

Skulpturen bör placeras på kommunens mark och ligga under deras ansvar. Skulpturen bör stå på ett lämpligt utformat fundament/sockel. Plats och sockelförslag bör bestämmas i samråd med familjen.

Prisnivån på skulpturen bör ligga på 150-200 kkr. Sockel och andra bygg-, frakt och kringkostnader uppskattas till ca 200 kkr. Kommunens kostnadsram ligger således på ca 400 kkr.

Nästa steg var att kontakta familjen för diskussion av pris, val av skulptur, plats och sockelutförande. Arne Lagerholm tog en första kontakt med LJB's familj och samkörde den fortsatta processen med Lennart Pedersen.

Om diskussionerna med familjen landar inom kommunens kostnadsram skrivs ett förslag, vars utformning Lennart förankrar med Lisen Hessner som tar underhandskontakt med kommunens kulturdirektör Sten Bernhardsson i frågan. Hon är även positiv till att fungera som handläggare i ärendet och har som mångårig ledare av kommunens kulturnämnd betydande erfarenhet och ett värdefullt kontaktnät.

Arne bjöd på kaffe och Lennart överlämnade ett ex av *Sunnersta från istid till nutid* till Lisen samt hämtade resp lämnade henne med sin bil. Margaretha minnesantecknade.

I januari 2014 tar Arne Lagerholm kontakt med Kerstin Brieditis, änka efter LJB, och frågar om möjligheten att tillsammans med UK få köpa ett av LJB's konstverk, som förslagsvis skall få sin plats i Sunnersta centrum. Änkan är positiv till förslaget, men barnen vill ha mer tid att undersöka andra alternativ. De meddelar slutligen att de inte vill sälja något av dem utan hålla ihop faderns efterlämnade konstverk.

Styrelsen för Sunnersta Egnahemsförening börjar nu att leta efter andra förslag till offentlig konst i Sunnersta. Frågan togs upp på styrelsemötena under hela året (2014). Klas Rosén frågade Ultunas konstförening om möjliga konstverk. Dag Holmberg kontaktade Gösta Josefssons familj om de hade något lämpligt konstverk att sälja, vilket de inte hade. Seved Helmersson föreslog en konstnär från Strängnäs.

Vid historiegruppens första höstmöte (14-09-05) meddelade Lennart Pedersen att Lisen Hessner inte fått igenom sin anslagsbegäran om medel till utomhuskonst i Sunnersta. Lisen Hessner föreslår att vi ansöker skriftligt om medel direkt hos UK's kulturförvaltning. I ansökan bör vi presentera ett lämpligt objekt och kostnad. Vi letar vidare efter konst i samarbete med SEF.

Den 4 mars 2015 presenterade Uppsalas kulturdirektör Sten Bernhardsson Uppsala-kulturen vid SPF's månadmöte. Lennart tog vid den efterföljande frågestunden upp frågan om UK kan stödja ett inköp av en av LJB's konstverk. Konstverket skall placeras i Sunnersta, där konstnären bodde och verkade under sin livstid. Sten Bernhardsson uppmanade Lennart att komma in med en skrivelse i frågan för vidare handläggning.

Nästa steg blev tillsättandet av en arbetsgrupp/konstgrupp med Anna Rönnblom som sammankallande. Från SEF ingick Erik Persson och Klas Rosén och från Sunnersta i centrumgruppen Lennart Pedersen och Stig Lundquist. Ett första möte i konstgruppen hölls hemma hos Anna Rönnblom den 14 oktober, 2015. Lennart informerade om att förarbetet med att utverka medel för att köpa konst hade avslagits från kommunens sida samt att familjen Brieditis i nuläget inte vill sälja LJB's konst. Anna Rönnblom informerade om konstnären Sereo Perea Jerez, en konstnär som verkar i Uppsala och arbetar med skulpturer och utomhuskonst. Mötet beslutade att göra en ny skrivelse till kulturnämnden och Lennart åtog sig att göra ett utkast. I skrivelsen vill vi lyfta fram bl a att konst i Uppsala i olika stadsdelar är vanliga men saknades i Sunnersta och att konsten i Sunnersta centrum skulle få bli en mötesplats för boende i Sunnersta. Innan skrivelsen skickas in ber vi Lisen Hessner granska den. Lennart kunde berätta att kommunen har konst undanställd vilket också kunde vara ett alternativ.

Gruppen inventerar och förbereder skrivelser till tänkbara konstobjekt och till UK för att förankra idéer och söka ekonomiskt stöd.

Under våren 2016 avhandlas konstsmäckningen vid SEFs styrelsemöte. Styrelsen diskuterade "Mannen i hatt", Nestor från centralgaraget som ett förslag till konst i Sunnersta. Ett annat förslag var att låta tillverka skulpturer av studenten och magistern med anknytning

till Gluntarnas Avsked vid Flottsund . Sören Gustafsson föreslog fåglar som konsttema med anledning av alla Sunnersta gatunamn på olika fågelarter.

Under hösten tog Anna Rönnblom och Stig Lundquist kontakt med UK's konstansvariga för att få veta mer om hur vi kan samverka med UK i denna fråga. UKs konstansvariga ville att konstgruppen skulle utökas med några medlemmar till. Marianne Westerlund skulle fråga Michel Östlund, aktiv konstnär i Kulturen vid Ekoln.

I **mars, 2017** inbjöds konstgruppen av UK's konstrepresentant, Anna Ehn, till ett möte som hölls den 28 mars i konstförvaltningens lokaler. (Se minnesanteckningar).

Minnesanteckningar från möte med UKs kulturansvariga, Anna Ehn, om offentlig kostutsmyskning av Sunnersta (inkluderar Graneberg, Flottsund och Skarholmen).

Närvarande: Stig och Kristina Lundquist (Sunnersta i centrum/SPF), Margaretha Jägerstad (Sunnersta Egnahemsförening/SPF/Sunnersta i centrum)) och Michel Östlund (konst vid Ekoln).

Plats: Hos Anna Ehn, UK. Efter en presentationsrunda med kaffe klargjordes våra positioner. Margaretha Jägerstad skrev minnesanteckningarna.

Sunnersta Egnahemsförening beskrev upprinnelsen bakom sitt förslag av en skulptur av Leo Janis Breiditis. Han var en framgångsrik modernist född i Baltikum och bosatt i Sunnersta fram till sin död 2007. När familjen flyttade till Stockholm 2012 tillfrågades LJBs fru av Egnahemsföreningens ordförande, Arne Lagerholm, om familjen var intresserade av att ett verk av LJB sattes upp i Sunnersta. Fru Breiditis var positiv till detta, men inte döttrarna. Sunnersta i centrum-gruppen planerade att kontakta familjen för att tydliggöra att det handlade om ett inköp. Detta har ännu inte gjorts.

Vi markerade också att vi ville samverka med gruppen Konst vid Ekoln, se nedan. Vi lyfte fram det populära stråket utmed Ekoln från Flottsund till Skarholmen, som ett lämpligt område att placera skulpturer. I området rör sig såväl Sunnerstabor som Uppsalabor och en skulpturpark skulle förhöja områdets attraktion ytterligare och binda samman området Södra Staden. Slutligen påpekade vi att Sunnersta saknar kommunalt finansierad offentlig konst.

Michel Östlund ("Konst vid Ekoln"), presenterade sitt förslag på skulpturpark. Se bilaga. I förslaget förläggs skulpturparken till gamla campingplatsen. Han uttryckte också en vilja att förena SEF/SPFs förslag på en Breiditis-skulptur med sina visioner om konstverk av Olof Hellström, Staffan Östlund och Bror Hjort.

Anna Ehn berättade om en karta som nyligen gjorts över Uppsala kommuns offentliga konst. Hon har också noterat att offentliga konstverk i den yttre miljön saknas i kommunens kransområden. Vidare informerade Anna Ehn om riktlinjerna för arbetet med Uppsala kommuns konstnärliga gestaltningsprojekt, beskriven i en broschyr som utdelades. Hon vill ge konstnären full frihet att välja plats och utformning av sitt verk och vill även se en bättre genusbalans i Uppsala kommuns satsningar på offentlig konst.

I våra gemensamma diskussioner under mötet nämndes konstbiennaler antingen i Stadsparken eller vid Ekoln som viktiga verktyg för att inventera och förankra konstidéer. Även landskapsarkitektutbildningen vid SLU nämndes i sammanhanget. Text att unga kvinnliga

landskapsarkitekter från SLU skulle kunna förädla parken konstnärligt och på så sätt även ge en genusbalans i projektet. 1900 talet möter 2000 talet.

Anna Ehn lovade att ta med våra tankar om offentlig konst i Sunnersta till kulturnämnden för att därefter återkomma med förslag på nytt möte i maj. Våra kontaktpersoner är Anna Rönnblom (anna_ronnblom@hotmail.com) och Michel Östlund (michel.ostlund@hera.se).

Sändlista: Stig.Lundquist@telia.com; anna_ronnblom@hotmail.com; 018.321863@telia.com; Marianne Westerlund, SPF-ordförande (marianne@velorum.se); Sunnersta Egnahemsförening (egnahemsforening@sunnersta.nu); UK's kulturansvariga: anna.ehn@uppsala.se.

Vid ovan nämnda möte fick konstgruppen för Sunnersta klart för sig att det är kommunen som väljer konstnär och konstverk. Konstgruppen för Sunnersta får agera panel i processen.

Hela våren och hösten 2017 väntade vi svar från Anna Ehn. Efter förnyad påminnelse från Anna Rönnblom i oktober, skulle Anna Ehn ta upp frågan i UKs kulturnämnd. Hon ville också att vi skulle hitta en tonåring till vår konstgrupp. Det blev Fredrick Bestes dotter Filippa som fick den äran.

UK återkom i konstfrågan genom att bjuda in Sunnerstas konstgrupp till ett möte den **5 april 2018**. Mötet leddes av Mikaela Granath, intendent för offentlig konst vid UK och minnesantecknare:

Närvarande:

Mikaela Granath, offentlig konst, Uppsala kommun
Anna Rönnblom, Sunnersta Egnahemsförening
Stig Pson Lundquist, Sunnersta i centrum/SPF
Michel Östlund, Konst vid Ekoln
Margareta Jägerstad, Sunnersta Egnahemsförening/SPF/Sunnersta i centrum
Britt-Mari Svensson
Filippa Beste

Bakgrund

Presentationsrunda och kortfattad information om bakgrund kring initiativet till offentlig konst i Sunnersta. Tidigare tankar har funnits att placera ut befintliga verk av Janis Breiditis, något som familjen dock ställde sig tveksamma till. Information om förslaget till Granebergs kulturpark och området kring Ekoln som möjligt stråk för offentlig konst.

Då Sunnersta inte har någon kommunal offentlig gestaltning på allmän platsmark sedan tidigare, är det aktuellt med en ny konstnärlig gestaltning på platsen. I Sunnersta skola finns befintliga verk med fågelmotiv av konstnären Mats Wilhelm, samt ett större platsspecifikt verk av konstnären Yin Jiang.

Uppsala kommuns riktlinjer

Genomgång av Uppsala kommuns riktlinjer och arbetsprocess kring offentliga gestaltningsprojekt på allmän platsmark. Utefter de fördelade investeringsmedlen planeras vilka platser som blir aktuella för offentlig konst, där kulturförvaltningens konstexpertgrupp är ansvarig för besluten. Efter godkänt konstprogram tar projektledaren fram förslag på konstnärsnamn, som senare tas upp i dialog med interna och externa parter. Skissperioden för konstnären sker i dialog med förvaltningen och medborgare, valet av konstnär och skissförslag ska svara mot konstprogrammet. Därefter genomförande, besiktning och invigning.

I valet av konstnär ska mot hela kommunens konstsamling beaktas kvalitet, mångfald, åldersspridning och genus för att få en så jämlik samling som möjligt. Konstnärens gestaltning ska ta vara på de värden projektet tagit fram för platsen som helhet samt fungera i utomhusmiljö. Därtill är det av stor vikt att konstnären ges fritt tolkningsutrymme, för att säkerställa att konsten inte blir styrd och att den konstnärliga gestaltningen ska kunna vidhålla integritet.

Sunnersta

Värden i projektet diskuteras, Sunnerstas historia samt platsens karaktär och identitet. Sunnersta beskrivs som ett villaområde med mindre centrum, tidigare sågs platsen ligga på landsbygden medan den idag kan komma att bli en centralare del av ett växande Uppsala. Här bor många barnfamiljer men även äldre medborgare. Kallas ibland "Sunda Sunnersta" med dess sportaktiviteter, promenadstråk, cykelbanor och aktiva invånare. Se även boken *Sunnersta, från istid till nutid* (1998), Sunnersta egnahemsförening.

I Sunnersta har funnits stenhuggeri, affärer, kiosk, spårvagnar, plantager och trädgårdar, fruktodlingar, skomakeri, bageri med mera. Herrgården, kyrkan, naturområdena med betande kor samt vattnet ger även platsen dess särskilda prägel. Att tänka in:

- Tillgänglig konst
- "Sunda Sunnersta", aktiva invånare, dans
- Naturområden, fruktodlingar, trädgårdar
- Vatten, sjöar, båtar
- Minnen, historia
- Aktuellt i nuet och över tid

Platser för ny konstnärlig gestaltning

Fundera vidare kring tänkbara platser för konstnärlig gestaltning, förslagsvis i centrala delarna av Sunnersta, vid kyrkan, Konsumplatsen, rondellen, Ekoln. Mikaela undersöker vilken mark som är kommunal platsmark.

Till nästa möte

Mikaela undersöker vilken mark som är kommunal, förslag på platser för offentlig gestaltning tas fram. Inleder arbetet med att skriva ett konstprogram samt tar fram ett brett antal förslag på konstnärsnamn som sedan presenteras för kulturförvaltningens konstexpertgrupp och därefter urvalet för Sunnersta konstgrupp. Nytt möte bokas in till juni 2018, Mikaela skickar förslag på datum.

Strax före sommaren 2018 blev det klart att projektet offentlig konst i Sunnersta gick vidare. Se Uppsala Nytt 25 juni. Mikaela Granath meddelade oss att ett första urvalsmöte med Uppsalas konstexpertgrupp skulle äga rum den 11 september. Då kommer man att besluta om 4-5 konstnärskap som sedan kommer att presenteras för konstgruppen i Sunnersta den 4 oktober. Efter detta möte med Sunnerstagruppern kan beslut tas om vilken konstnär som får skissupdraget för den konstnärliga gestaltningen i Sunnersta. Konstverket skall vara klart till hösten 2019. I konstgruppen ingår Anna Rönnblom, Stig Lundquist, Michel Östlund (konst vid Ekoln), Britt-Marie Svensson, Margaretha Jägerstad och Fredrika Beste (skolungdom).

Uppsala kommuns intendent för offentlig konst, Mikaela Granath kallade Sunnerstas konstgrupp till möte den 4 oktober. Från historieguppen deltog Stig och Kristina Lundquist, Lennart Pedersen och Margaretha Jägerstad. Även Anna Rönnblom och två ungdomar deltog.

Gruppen framförde starka önskemål om att konsten skall placeras i Sunnersta centrum. Förslag på fem konstnärer visades och vi gav stöd till tre av dem: Nikolina Ställborn, Lone Larsson och Ellen Malmgard. Veckan därpå föreslog Mikaela en av dessa tre för sin konstexpertgrupp. Den utvalda tillfrågas och får tre månader på sig att skissa förslag, som Sunnersta-gruppen får ge synpunkter på

Den utvalda konstnären, som fick uppdraget att inkomma med en skiss, besökte Sunnersta den 7 november tillsammans med Mikaela Granath. Margaretha visade dem runt ett par timmar i ett grådisigt Sunnersta - från rondellen i norr, via Sunnersta Herrgård och Sunnerstaviken till Sunnersta Centrum, skolan och kyrkan samt Sunnerstagropen, campingen och Gustav Wasa eken. I mars skulle konstnären presentera en skiss på konstverket, som vi fick ge synpunkter på. Konstverket skall vara klart till hösten 2019.

Vid Sunnersta Egnahemsförenings höstmöte, presenterade Anna Rönnblom det pågående konstprojektet. Det blev en fin respons från mötesdeltagarna, något som Anna vidarebefordrade till Mikaela Granath.

2 maj 2019 ägde visning av skissförslaget av konst i Sunnersta rum. Från Sunnersta panel deltog Anna Rönnblom, Margaretha Jägerstad, Stig Lundquist och Michel Östlund. Panelen var eniga med Anna Ehn och Mikaela Granath att skissförslaget var för lite visuellt och därmed inte godtagbart.

Sunnersta konstpanel kallades till ett nytt möte med Mikaela Granath den 18 juni, där vi fick ge vår syn på vilka av 4-5 föreslagna konstnärer som skall få uppdraget. Det blev två konstnärer som valdes ut, en man och en kvinna.

UK:s handläggare Mikaela Granath besökte därefter Sunnersta med dessa två nya utvalda konstnärer. Konstnärerna träffade även Stig respektive Margaretha, som berättade mer om Sunnersta. Konstnärerna skall presentera sina skissförslag i slutet av oktober. Därefter får Sunnerstas konstpanel ge synpunkter innan UKs kulturnämnd fattar beslut i december om vilket skissförslag som går vidare. Platsen för konstverket har UK bestämt till gräsmattan mellan Dag Hammarskjölds väg och infarten till Coop Nära mot Sunnerstavägen.

7 november 2019 presenterades förslagen från dessa två konstnärer vid ett möte hos Mikaela Granath och Anna Ehn. Konstpanelen var enig med UKs handläggare och i december utsåg UKs nämnd för offentlig konstutsmückning konstnären Johan Paalzows förslag.

Våren 2020 spreds förslaget inom olika fora i Sunnersta, Sunnersta Egnahemsförening, SPF och Sunnersta Forum.

Oktober 2020 I Sunnersta kyrka och kyrkan i Gottsunda visades en film om konstnären och hans konstverk "Ekhjärta". Sockeln till verket uppfördes under hösten.

Information i media under 2021 framkallade en motståndsrörelse, som försökte stoppa projektet.

Invigningen av konstverket har uppskjutits flera gånger och senaste uppgiften är till våren 2022.